Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle HE 6/2020 vp, vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Keskusrikospoliisin lausunto lisäselvityspyyntöön

TAUSTA

Eduskunnan lakivaliokunnan lisäselvityspyyntö HE 6/2020 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi. Keskusrikospoliisin on antanut alkuperäisen kirjallisen lausuntonsa 13.2.2020 ja osallistunut 18.2.2020 lakivaliokunnan kuulemistilaisuuteen.

LISÄSELVITYSPYYNTÖ

Lakivaliokunta on pyytänyt kirjeellään 18.2.2020 lisäselvitystä, alla olevasta mahdollisesta lisäyksestä hallituksen esityksessä HE 6/2020 vp esitettyyn.

Lisäys henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) 14 §:n 2 momentin 3 kohtaan seuraavasti:

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille ja Maahanmuuttovirastolle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen maassa oleskelua, kansainvälistä suojelua, maasta poistamista, kansalaisuutta, maahantulokieltoon määräämistä tai maahantulokiellon peruuttamista koskevan asian käsittelemiseksi:

---

3) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

VASTAUS

Kyseinen asia nousi esiin lakivaliokunnan kuulemistilaisuudessa 18.2.2020, ulkopuolelta tulleena uutena asiana.

Sisäministeriön hallinnonalalta saadun tiedon mukaan Rikosseuraamuslaitoksessa on tulkittu henkilötietolainsäädäntöä siten, että heillä ei olisi toimivaltaa luovuttaa poliisille, eikä maahanmuuttovirastolle tietoja vangeista maasta poistamisen prosessiin liittyen.

Keskusrikospoliisin rooli maasta poistamiseen liittyvissä asioissa kytkeytyy lähinnä joko ulkomaan viranomaisilta saapuneisiin rikosperusteisiin luovuttamispyyntöihin tai rikosperusteisiin noutoihin ulkomailta. Tällöin henkilö joko luovutetaan toiseen valtioon tai noudetaan toisesta valtiosta Suomeen rikokseen liittyvään rikosprosessiin tai rikosperusteisen tuomion täytäntöönpanoa varten. Näissä tapauksissa Keskusrikospoliisilla on vitaali tarve saada luovutettavan olinpaikan lisäksi tietoja mm. kuinka henkilö on käyttäytynyt sinä aikana, kun hän on suorittanut rangaistusta, tietoja siitä onko olemassa jotain sellaista informaatiota, mikä voi aiheuttaa uhka- tai vaaratilanteita nouto- tai luovuttamisprosessin yhteydessä virkamiehille, ulkopuolisille tai kohdehenkilölle. Tällainen tieto tulee olla saatavissa eri viikon päivinä ja vuorokauden aikoina, ilman viiveitä. Lisäksi tieto tulee olla kattavaa ja sen tulisi sisältää myös turvallisuustietorekisterin tiedot. Keskusrikospoliisi korostaa alkuperäisen lausuntonsa lisäksi tässäkin lisäselvityslausunnossa teknisen käyttöyhteyden välttämättömyyttä poliisille Rikosseuraamuslaitoksen rekistereihin, joihin sisältyy turvallisuuteen ja rikosten estämiseen liittyviä tietoja. Oikeus oma-aloitteiseen tietojen luovutukseen ei ole riittävää poliisin virkatehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi ja sen varmistamiseksi, että päätöksen teossa ja toimenpiteissä voidaan huomioida kattavasti sekä kokonaisuutena viranomaisten hallussa olevat tiedot.

Tiedon saanti ulkomaalaisiin vankeihin liittyen on erittäin tärkeätä poliisin maasta poistamistoimintaan liittyen. Mikäli poliisilla ei ole tiedossa vangin sijoituspaikkaa ei poliisi voi antaa vangille tiedoksi Maahanmuuttoviraston maasta poistamiseen liittyviä päätöksiä, eikä suorittaa maasta poistamiseen liittyviä kuulemisia. Poliisin tulee valmistella maasta poistamista (mm. identifiointi, matkustusasiakirjojen hankkiminen) jo vankeusaikana, jotta ulkomaalaisen vangin maasta poistamisen täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä viivytyksettä vangin vapautumisen jälkeen. Näiden käytännön asioiden järjestely ei myöskään onnistu, ellei vangin olinpaikka ole tiedossa. Tämä johtaa pahimmillaan siihen, että vapautuvan vangin vapauden menetys jatkuu säilöön ottamisella johtuen viranomaisten välisten tietojen saannin/vaihdon heikkoudesta/puuttumisesta.

Poliisin on ryhdyttävä maasta poistamistoimiin välittömästi vangin vapauduttua, eikä vapauden menetys poliisista riippuvista syistä johtuen saisi jatkua säilöön ottamisella. Mikäli poliisilla ei ole tiedossa vapautuvan ulkomaalaisen vangin oleskelupaikkaa, eikä muita tietoja, on maasta poistamisen valmistelu käytännössä mahdotonta.

Keskusrikospoliisi kannattaa annettua esitystä ja pyytää, että ehdotettuun lain sääntelyyn huomioidaan ja sisällytetään kattavuudeltaan Keskusrikospoliisin edellä esiintuomat asiat.

Keskusrikospoliisi

Rikostarkastaja Arto Tuomela